

**INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM
TEXNOLOGIYALARI**

*Xolmirzayev Ilxom Shavkatovich
Jo'raev Anvar Mustaqul o'g'li
Narmetov Ibrohim Rustamjon o'g'li
Zangiota tuman 22-maktab o'qituvchisi*

Annotasiya: Informatika fanining rivojlanishi, maktab informatika kursi, ta'lim-tarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari o'qituvchilarning o'z malakasini doimiy ravishda oshirishi, bilimlarni doimiy ravishda to'ldirishi, maktabning kundalik hayotida va atrofdagi dunyoda ro'y berayotgan yangi hodisalarni tushunishi zarurligini ko'rsatadi. Maqolada informatika fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari yoritib berilgan.

Абстрактный: Развитие информатики, школьного компьютерного курса, особенности учебного процесса показывают необходимость учителя постоянно совершенствовать свою квалификацию, постоянно пополнять свои знания, понимать новые события, происходящие в повседневной жизни школы и мир вокруг них. В статье выделены личностно-ориентированные образовательные технологии в преподавании информатики.

Abstract: The development of computer science, the school computer course, the specific features of the educational process show the need for teachers to constantly improve their skills, to constantly replenish their knowledge, to understand new events that are happening in the everyday life of the school and the world around them. In the article, the person-oriented educational technologies in the teaching of computer science are highlighted.

Kalit so'zlar: Nazorat, mezon, yondashuv, material, mazmun, tajriba, bilim, tushuncha.

Ключевые слова: Контроль, критерий, подход, материал, содержание, опыт, знание, понимание.

Keywords: Control, criterion, approach, material, content, experience, knowledge, understanding.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim talabani ta'lim tizimiga moslashtirishni emas, aksincha, uning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda har tomonlama rivojlanishi, shaxs sifatida kamolotga etishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni nazarda tutadi.

Bu turagi ta'lim talabalarni o'z-o'zini rivojlantirishga, mustaqil bilim olishga, o'zining ichki imkoniyatlari, qobiliyatlarini to'la namoyon eta olishi, bilish faolligini oshirish uchun zarur sharoitni vujudga keltirishi zarur. Talabalar shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayonida o'quv materialini o'zlashtirishga ijodiy, tanqidiy yonashishni, yangi g'oyalarni ilgari surish, ularni asoslash, o'z fikrini himoya qilish, muammoli vaziyatlarda samarali echimni topish ko'nikma, malakalarini o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish yuzasidan qator tadqiqotlar amalga oshirilgan, jumladan, taniqli pedagog olimlar B.Gershunskiy, R.Safarova, F.Yuzlikaev, Sh.Qurbonovlarning ilmiy ishlarida kuzatish mumkin [1, 2, 3, 4].

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim o'quv jarayonini loyihalashning o'ziga hos tomonlarini hisobga olishni, ya'ni talaba shaxsi modeliga avvaldan belgilab qo'yilgan talablardan yiroq bo'lishni taqozo etadi. Ijtimoiy o'sish jarayonlarining shaxsga bo'lgan ta'sirini xisobga olgan holda ta'lim jarayonida har bir talaba o'zini yoshlik davri nashidasini sezishi, balog'at davrida erkin, mustaqil, ijodkor va har tomonlama barkamol inson bo'lib o'sishini hisobga olish zarur omillardan biridir.

Shaxsga yo'naltirilgan jarayonning didaktik ta'minlashni ishlab chiqishda quyidagi asosiy talablarga rioya etish maqsadga muvofiqdir:

- o'quv materialini talabaning o'ziga xos tajribasini namoyon qilishga va avval o'zlashtirgan bilimlarini qamrab olgan holda tuzish;

- darslikdagi o'quv materialining bayoni (o'qituvchi tomonidan) nafaqat hajmini kengaytirish, yaxlitlash, mazmunini umumlashtirish balki har bir talabaning shaxsiy tajribasini o'zgartirishga qaratilgan bo'lishi;
- o'qitish jarayonida talaba tajribasini doimo berilayotgan bilimlarning ilmiy mazmuni bilan muvofiqlashtirib borish;
- talaba bilim olish jarayonida o'zining bilimini oshirishga, rivojlantirishga, fikrini ifodalashga imkoniyat yaratish;

- o'quv jarayonini shunday tashkil qilish kerakki, talaba vazifalarni bajarish tartibini o'zi tanlay olish imkoniga ega bo'lishi;

- talabalarni mustaqil ishlashga va o'zi uchun o'quv materialini o'zlashtirishi qulay bo'lgan usullardan foydalanishga imkon yaratish;

- o'quv materiallarini bajarishga umumiy tushunchalar berishda fanning o'ziga xos tomonlarini shaxsning rivojlanishidagi vazifalarini ajratib ko'rsatish;

- talabalarning nafaqat erishgan natijalarini, balki o'qish jarayonini, talabalarning o'quv materialini o'zlashtirish vaqtida bajarayotgan faoliyatlarini nazorat qilish va baholab borish.

Ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv deganda biz talaba shaxsini samarali rivojlantirish va o'z-o'zini rivojlantirish, uning imkoniyatlarini uning qiziqishlariga, tayyorgarligiga, shaxsga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalarni qo'llash asosida qobiliyat va psixofiziologik xususiyatlariga muvofiq namoyon etishi va amalga oshirishi uchun zarur bo'lgan psixologik-pedagogik shart-sharoitlarni yaratishni tushunamiz.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim muammosiga katta qiziqish bo'lishiga qaramay, hozirgi vaqtda pedagogik tadqiqotlar fan o'qituvchisini bunday ta'limni amalga oshirishga tayyorlashga etarlicha e'tibor bermayapti.

Umumta'lim maktablarida shaxsga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishning nazariy-metodologik masalalarini ko'rib chiqishda shaxsga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etish jarayonida yagona shaxsga yo'naltirilgan sohani yaratish muammosini hal qilish zarur.

Informatika fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvdan foydalanishning metodologik tamoyillariga quyidagilar kiradi:

- kadrlar tayyorlash salohiyatini rivojlantirish;
- talabaning shakllangan kasbiy ahamiyatli sifati va xususiyatlarining tanlangan ta'lim darajasiga muvofiqligi;
- tayyorlash jarayonida attraktorlar va bifurkasiyalarning samarali uyg'unligi;
- ta'limning uzluksizligi;
- tayyorlash komponentlarining uzviyligi;
- ta'limning ochiqligi;
- ta'lim metodlari, usullari, vositalari va shakllarining sinergiyasi.

Yuqoridagi tamoyillarning har birini batafsil ko'rib chiqamiz.

Salohiyatni rivojlantirish tamoyili ikkita asosiy jihatda namoyon bo'ladi: o'qituvchi shaxsini rivojlantirishga e'tibor va uni talaba shaxsini rivojlantirishga tayyorlash.

O'qituvchi, talaba yoki o'qituvchilar jamoasi ta'lim tizimining ishtirokchilari deb hisoblanadi. Bu tizimning rivojlanishi ularning ijtimoiy munosabatlari, e'tiqodlari, shaxsiy xususiyatlariga bog'liq. Binobarin, ta'lim tizimini rivojlantirishni o'qituvchi shaxsidan boshlash, bu shaxsni, o'z navbatida, talaba shaxsini rivojlantirishga tayyorlash kerak.

Talabalar resurslarini rivojlantirish muammolarini hal qilish, ularning universal ta'lim faoliyatini shakllantirish informatika o'qituvchisidan murakkab ta'lim tizimini boshqarish qobiliyatini talab qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchining o'zi murakkab o'zini o'zi tashkil qiluvchi tizimdir. Va bu tizim ma'lum bir xilma-xillikka ega bo'lgan muammoni hal qilishda faqat uning o'zi hal qilinayotgan ko'proq xilma-xillikka ega bo'lsa yoki o'zida bu xilma-xillikni yarata olsa muammoni hal qilishga qodir bo'ladi.

Informatika fanining rivojlanishi, maktab informatika kursi, ta'lim-tarbiya jarayonining o'ziga xos xususiyatlari o'qituvchilarning o'z malakasini doimiy ravishda oshirishi, bilimlarni doimiy ravishda to'ldirishi, maktabning kundalik hayotida va atrofda dunyoda ro'y berayotgan yangi hodisalarni tushunishi zarurligini ko'rsatadi.

Informatika fanini o'qitish sifati dastlabki, joriy, oraliq, yakuniy nazoratda reyting usulida tekshiriladi. Nazoratni amalga oshirish ishlab chiqilgan kompleks mezonlar asosida amalga oshiriladi, ular o'qituvchilarning shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlardan foydalanishga tayyorlik darajasini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gershunskiy B. Obrazovatelno-pedagogicheskaya prognostika. – M.: Filinta nauka, 2003. – S. 762.
2. Safarova R. va boshq. O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta ta'lim strategiyasi muammolari va ta'lim mazmunining yangi modellari, ularni tatbiq etish yo'llari. –T.: O'zRFA —Fan, 2005. B. 256.
3. Yuzlikaev F. Intensifikasiya prosessa didakticheskoy podgotovki budushego uchitelya v pedagogicheskoy institute. – Tashkent: Fan, 2005. – S. 202.
4. Qurbonov Sh., Seytxalilov E. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi: ta'limdagi innovasiyalar // —Xalq ta'limi jurnali, 1999. № 6. – S. 15–17.
5. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A.. “Ta'limda innovasion texnologiyalar” .T.:2008. B-27-28.